

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De veterum in epidicticis orationibus artificio. Capvt XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

cellato opere distinguatur oratio. Horum nonnulla persequutus est Aphthonius in Economio sapientiae. Primum enim ab eius dignitate incipit, & ostendit sapientiam *Commonem esse Divorum possessivam, κοινὸν κτῆμα θεῶν.*

Sapientia laus.

Nam Iunoni nuptias, Marti bella, Vulcano fabrilis, Neptuno tribui navigationes, sapientia verò omnes indigere, *ἃ δὲ ἴδ' αὐτὴν ἐκτῆσαν τοσοῦτον.* Proinde semen esse quoddam caeli, & radium summæ maiestatis, quo, qui inter mortales præditi sunt, hoc *θεῶν παῖδας* appellamus.

Mox ad eius necessitatem, & varias utilitates delabitur, & plene indicat sapientiam, omnium esse temporum, omnium negotiorum propriam, nec magis pacis, quàm armorum, *πολιτεύεται μὲν γὰρ κατὰ πόλεμον, ὡς εἰρήνην παντελῶς ἀγνοήσασα, ἢ εἰρήνης οὕτω μετέσχευε εἰς ἀγνοήσα καθάπαξ τὰς μάχας.*

Deinde eius commoda ubique terrarum in vita civili percurrit. & quid imperatoribus, & belli ducibus, quid agricolis, quid nauigantibus, quid vniuerso hominum generi conferat, ostendit.

Ἄδτι γεωργαῖς ἀνῆκε τὴν γῆν, ἃ τοῖς πλέθεινέμεται τὴν θάλατταν, &c.

Nec satis ipsam sapientiam in cœlum penetrantem inducit, & totam superioris mundi Oeconomiam admirabili virtute completam.

Αὐτὴ λαθεῖν οὐ κατέλιπεν ἂ τ' ἀπορήτων οὐρανὸς ἔχει παρ' ἐαυτῶ. Καὶ γὰρ ὅσοι κίλιθ περιέδρα μὲν ἔκασθ, μόνη σοφία τοῖς ἀνδράποισ ἐξέδρεν.

Quartò eius diuersos effectus artificiosè per historias explicat, vt cum dieit sapientiam Troiam cœpisse, Sapientiam Cyclopi oculum effodisse, Sapientiam Persarum robur contriuisse.

Postremò auget à comparatione minorum, & sapientiam cum fortitudine comparans, hanc longè inferiorem, illam gloriosiore planè declarat.

Εἰτά ἕς ἀνδρείαν παραβαλεῖ, &c.

Ad hoc genus pertinent λόγοι, quos antiqui χρίτας ab utilitate nominarunt, sunt enim proprie orationes de vitijs, & virtutibus, ali-

qua sententia cōplexis, quæ tractantur sapientimè per paraphrases, & descriptiones rei, per causas, per contraria, per similitudines, per exempla, per veterum testimonia, quæ Aphthonius in arte vocat *Παραφρασεῖς, ἀπὸ τοῦ ἑναντίου, Παραβολῶν παραδείγματα, μαρτύρια παλαιῶν.* Quorum omnium ars ex Libanio, Theone, & Aphthonio, vel ijs, qui adhuc uare discunt, cū cortice fati nota est.

Artes, & scientiæ, haud dissimili quidem ratione laudantur: Solet enim primum earum inquiri nobilitas, quæ ex inuentoribus non raro peti solet. Deinde ostenditur antiquitas, & ortus, & progressus, & obiecti dignitas, & commoda in omnem ciuili vitam partem longè lateq; diffusa, & honores istarum artium professoribus habiti, & libri scripti, & ingeniorum claritas, & multitudo, & scientiæ veritas, & constantia, & necessitas, & si quid huiusmodi.

De veterum in epidicticis orationibus artificio.

CAPYT XXIII.

Placet quoque ad huius libri coronidem nonnulla de veterum in tractandis orationibus Epidicticis artificio suggerere, licet superiora sint exemplorum varietate distincta.

Primus omnium occurrit Thucidides, cuius funebri legitur oratio lib. 2. in Atheniensibus, qui pro patria fortiter occubuerant. Sed vt dicam, quod sentio, minimè est Epidicticus, imò austerus, grandis, subhorridus, & rerum potius sincerus pronuntiator (quod dixit M. Tullius) quàm facundus laudator. Itaque hunc *ἐπιτάφιον λόγον*, quod nihil habeat admodum eximium prætermitto, summa capita delibasse contentus, in quibus dispositio admodum vulgaris, & excursionones, quas nollem hoc tempore imitari.

Aedificiorū luxus.

Partitio orationis Thucididæ.

Primum, Exordium est ab excusatione, rei Thucididæ magnitudine, cum virium tenuitate comparata. Simile est exordium Demosthenis in *ἐπιτάφίῳ λόγῳ*. cuius lib. 1. memini. Tenuitate (inquit) oratoris periclitatur fama celebritatis. Itaque satius res magnas obuolere silentio, quam ingenij culpa deterere, vide Horat. od. 6. lib. 1.

Oratio funebri Thucididæ.

Secundum, Laudationis fit initium com-
muni, & antiquo filo. Maiores primum lau-
dantur, & si minus ad rem: similia in Demo-
sthenis λόγῳ ἐπιτιμίας. & in odis Pindari, in
quibus laxiora sunt huiusmodi lusitantis fa-
cundia paresca.

Tertium, Politia Atheniensium ab opti-
ma temperie commendatur. Experti sunt au-
tem primum Reges, deinde ἀρχοντας per-
petuos Mox decennales, re in Democratiam,
de qua hic agit Thucydides, adducta.

Quartum, Atheniensis republica festata
est elegantiam cum frugalitate, Philosophi-
am sine mollitie. Talem tempericem laudat
Plutarch. de fortuna Alex. τὸ ἀνυμμένων οὐκ
ἀρὸν τὸ ἐπιποιοῦν ἀπαραιρέτων.

Quintum, Athenienses non tantum ver-
bis, sed & operibus student. Nam sapiens o-

ratio sine actione, clauda virtus est, vt ait Cy-
rillus apud Sanctum Maximum.

Sextum, Athenienses beneficii, nec similes
ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀφ' ὧς ἀνδρῶν
πᾶσι μὴδὲν λαμβάνει, vt ait Plutarch.

Septimum, Confirmat narrationem ab ef-
fectis.

Octauum, Post laudem virbis, & maiorum:
delabitur in laudes mortuorum, quos à for-
titudine gloriose mortis commendat: De
huius obitus gloria extat Arist. hymnus a-
pud Laert. Ἀρετὰ πολέμοιο θε γένε βροτέω,
&c.

Nonum, Ceteros acuit eorum exemplo,
quancquam eius oratio plus habet grauitatis,
quam aculcorum.

*Hac autem præcipua nota uisum sunt, ubi agit
de mortuorum gloria.*

*Vita præ-
stantiss. ci-
uium colle-
cta resp.*

*Sepulcrum
illust.
viror totius
mundi.*

ΟΥκ ἔδν κ' τὴν πόλιν γε τῆς σοφτέρας
χρετῆς ἀξιοῦντες σερίσκεμ, κάλλιστομ
ἢ ἔρανον αὐτῆ προτέμνομι, κοινῆ γάρ
τὰ σώματα διδάτες, ἰδία τ' ἀ, ἤραν ἑσάων
ἐλάμβανον, κ' τ' τάρων ἐπισκηότατομ, οὐκ
ἐν ὠκείωται μάλομ, ἀλλ' ἐν ἡ δόξα αὐτ'
παρά τῶ ἐπιτυχόντι ἀεί, καὶ λόγῳ κ' ἐργῶ
κ' αὐτῶ ἀείμνησθαι κ' εὐλαίεταμ. ἀνδρῶν γάρ
ἐπεραῶν πᾶσα γητάφθ, κ' οὐκ ἔλῶν μο-
νων ἐν τῆ οὐκείω σημαίνει ἐπεραφῆ ἀλλά
κ' ἐν τῆ μὴ προσηκόση ἀρχαφθ μνήμη
πρὸ ἐκείω τῆς γνώμης μελλ. κ' ἡ τῶ ἐργῶ ἐν
διατάτῳ οὐδ' ἔδν ὁμείε ζηλώσαντες, κ' τὸ εὐ-
δαμομ, τὸ εὐθερομ, τὸ ἰελευθερομ, τὸ εὐψυ-
χον κρῖναντες. μὴ περιπαῶδε τοὺς πολεμικοὺς
κινδύνας. οὐ γάρ οἱ κακοπραγῶντες δικαίτε-
ρον ἀφειδοῖεν ἀν τῶ βίῳ, οἷς ἐλπίε οὐκ ἐσ' ἀ-
γαθῶ. ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολῆ ἐκ τῶ ζῆν
ἐτι κινδυνεύεται, κ' ἐν οἷς μάλιστ' ἀμετάστατα
διαφέροντα, ἢντι πᾶσι σοσι. ἀλγεινότερα γάρ
ἀνδρῶ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ ἐν τῶ μετὰ τῶ
μαλακῶδῶν κακῶσι, ἢ ὁ μετὰ τῶ βίμης, καὶ
κοινῆς ἐλπίθ' ἀμα γιγνόμῳ, κ' ἀνείδη-
τα ἀνείδη.

NON statuerunt sua virtute fraudandam
esse ciuitatem, speciosissima eam colle-
cta donantes. Publicè namque corpora
impedentes, priuatim laudem, quæ nun-
quam senesceret, acceperunt: simul & honori-
ficentissimam sepulcrum, non magis eam, in
qua ipsi sunt siti, quam sempiterna gloria,
quæ, vt, sese quodque offerret, tempus, vel
narrandi, vel imitandi, celebranda relinqui-
tur. Quippe illustrium virorum tumulus or-
bis vniuersus: neque id domesticorum tan-
tum saxorum testatur inscriptio, sed etiam
sine literis in exteris gentes egressa memo-
ria, magis apud animum cuiusque, quam a-
pud vinas commoratur. Quos ipsi nunc ad i-
mitandum vobis cum proponatis, & fæli-
citem esse existimetis esse libertatem, rursus-
que libertatem esse fælicitatem, nolite bel-
lica recusare discrimina. Neque enim, qui
aduersa fortuna laborant, iustius vitam con-
tempserint, quibus spes boni non est, sed
quibus aduersa commutatio, ex prospera
fortuna in aduersam periclitatur. Tristior-
que est viro prudenti, contumelia comes i-
gnauia, quam per fortitudinem, &
publicam spem, sine sen-
su futura
mors.

L. rogè

Orationis
sumbris ex
Aristide
exemplum.

Longè suavior est, mollior, & methodo in-
structior in laude Eteonei, cuius oratio-
nis hæc sunt capita.

Primum, Exordium lenè, & elegans, in
quo delineatio totius orationis. Deffendum
esse scilicet Eteoncum mortuum, propter e-
ximias virtutes, quibus effulsit.

Secundum, Virtutes mixtae Eteonei sum-
matim perstrictæ, apta est in itijs hæc veluti
præcepta, & summa tantum capita delibans
laudatio. Paucis autem multa complectitur,
& plurimum habet venustatis. Exemplum
attuli ex Plinij panegyrico, & D. Gregor. Na-
zianz. orat. in A. Iha. ὑψήλως μὲν τοῖς ἔργοις,
ταπεινὸς ὃ τῷ φρονήματι, & cætera, quæ
infra fufius.

Tertium, Laudationis initium à genere,
quod est in istis argumentis fræqueus. Et apud
Herodianum gloriatur Commodus Imp.
ὁμῶς δὲ μὲν ἔδεν ἢ λ. ὁ ἀνθρώπων, & βασιλεία.

Quartum, Breuissimè educatio, & pulchritu-
do laudatur. Sic paucis sunt perflungenda
in quibus nihil nulum eminet, nec tor-
nandum, quod ait Iulianus, nihilium. Et
hæc grauiora, quàm si formæ laudem picto-
stylo texuisset. Magnum est meritum bonam
in pulchro corpore sortiri. Laudat autem in
eo, Ἐτεοντα τὸν ἐν σάρκα δι' ἡρώσαν, vt ce-
lebratur Græco proverbio, Mentem senilem
in corpore iuuenili. Et eos graiores iuue-
nes Cato Tullij cenaser, qui præ se ferant ali-
quid senectutis, quod de nobilissima Virgi-
ne, & Martire Eulalia cecinit acutè, vt solet
Prudentius.

Mens seni-
lis in corpo-
re iuuenili.

Litterarum
studium.

Moribus tenetis canicem meditata senum.
Quintum, Commendatur in eo literarum
studium, & eruditio. Vita est hæc sapientis.
Otium verò, sine literis viui hominis sepul-
tura, quod præclare dixit Seneca. Ὁ νόσ-
δὲ, Ἐικαμὲν τὸ πρὸς τὸν ὄμιλον, & δέως νοήματα
monet Nazianz. tetrastr.

Sextum, Obseruantia in præceptorem.
Eximia laus eius ætatis, cui sufficit obse-
quij gloria. Quantum autem præceptorum
charitati debeatur, declarat Seneca l. 6. de be-
neficijs.

In docendo, & laborem, & rædium tulit.

Laus Eteonei, ex Aristide.

Deploratio
mortis.
Eteonei.

Ω πάντα σὺ κάλλιπε παιδῶν, ὦ ἴσ-
μὲν προσήκοις ἡλικίας σὺν ἔπι-

præter illa, quæ percipientibus in commune
dicuntur, aliqua instillauit, ac tradidit Hortã-
do bonam indolem crexit, & modo laudibus
fecit animum, modò admonitionibus discuf-
sic desidiã: Ingratus sum, nisi illum inter
gratissimas necessitudines diligo.

Nec mirum, si Episcoporum nomen tribu-
tum olim iuuentutis moderatozibus, vt li-
quet ex Oppiano, lib. 1. de venat. v. 681. *Episcopi
diſti mode-
ratores iu-
uentutis.*

7. Celebratur eius verecundia, vbi dicitur
ἀδούς ἀγαλμα, hoc est pudoris simulacrum.

Præclara laus apud veteres apud quos mag-
na veneratio huiusce virtutis: testatur nobile
dictum hieroglyphicis incisum in propylæo
Pylonis contra impudentiam. Ὁ γινόμενος, &
ἀπογοιόμενος εὖς μισοειάναδειαν. ex Cle-
mente Alexandr. lib. 5. in Symbolis.

Octauum, Deploratio, & affectus, quàm
suauissimi amoris, quamquam non degene-
rant in insanam illam naniã, quàm habet
Himerius in simili argumento, cuius ego feci
mentionem in libro de affectibus.

Nonum, Deus è machina consolatur affi-
nes mortui, in quo artificiosa sophistæ peror-
ratio; qui per hanc prosopopeiam, & orationi
plus gratiæ, & dictis plus auctoritatis concil-
liat. Verba autem non iam sunt tanquam
ἐκ σκήπτρου (quod aiunt) Θεμιστευόμενα,
sed plâne, quæ videantur ex Oraculo fusa, ita
rota sententijs illuminantur, vt, vclis auro.
Tales sunt istæ.

*Episcopi
diſti mode-
ratores iu-
uentutis.
Præceptores
Episcopi no-
minati.*

*Deus è ma-
china.*

Vita tempus etiam longissimæ breuissi-
mum esse, si cum ætate comparatur, pul-
cherrimè quoque dixit Philon, in oratione
Iacobi Patriarchæ. & γὰρ ὁ μακροκίτατος
ὀλιγοχρονιώτατος ἀνθρώπου ὄμιλον, & δέως

Boni est pbera ante satietatem fabulæ fi-
nem imponere, simillima dixit Tullius in di-
alogo de senectute.

Senectus autem peractio ætatis est, tanquã
fabulæ, cuius defatigationem fugere debe-
mus, præsertim adiuncta satietate Et Seneca,
quomodo fabulæ, sic & vitæ non quamdiu,
sed quàm benè acta sit refert.

Hæc autem præcipua nota visa sunt.

O Pulcherrime puer, qui cum legitimam
ætatem non esses, assequutus, cam ta-
men,

λαμβανόμενοι, ἢ δὲ ὑπαρχέσης σεμνό-
 τερ φανείς, καὶ πρεσβύτεροι. σὲ πιδέσει μὲν
 ἡλικιωτῶν χεροὶ, ποθέσει δὲ πρεσβύτεροι. πο-
 θεῖ δὲ ἢ τὰ μέγιστα ἐπὶ σοὶ πόλις ἐλπίσασα ἡμ-
 οὐ πρόβου, πρῶτα δὲ, καὶ τελευταῖα εὐφρανᾶς
 μὲν δὲ τὸ πᾶν νύκτες, ἢ πᾶνες ἡμέραι λοιπῶν. ἢ
 πρὶν μὲν ὡς χρολίωσις ἦδετο. νὺν δὲ ἔλελι-
 ληγκται ὡς δυσοκίτασα. ὦ κόχλοι μὲν ὄρ-
 θαλμῶν ἐκείνων κεκλεισμένοι τ' ἅπαντα ἡδὴ
 χρόνον. κεφαλή δὲ ἢ πρότερον χαριεστάτη,
 νὺν σὺ κόνη. χεῖρες δὲ ἀφανείς ὡ ποδες οἴου
 φέροντες τ' δεσποτίου ὑπεδέωκατε. ὦ νυμφίε
 σὺ ἐλευνότερο ἄρτι χαρμένε. καὶ σεφάνοις
 μᾶλλον πρέτωρ, ἢ ἄρηνεν αἶαν σὺ ὦρα τὴν ἀ-
 σωρίαν ἐκίησας. ὡς πρὶν ὑμέναον ἀδειν σοι,
 χαρὸν ἦναι τὸ θρήνης ἀδειν κατ' ἡλέαθερ. ὦ
 σχημα κάλλισον; ὦ φθέγμα κοινὸν σοὶς Ἑλλη-
 σιν αὐτῶν ἀνόμωμον, οἶχη δὲ προομιμασάμενος.
 αὐτοῦτον εὐφράνας, ὅσον λυτώσασ μοιζόνως. ἐ-
 παέρχεται μοι τὸ τὸ Πινδαρὸς προοδῆναυ. Ἄ-
 εράτε, καὶ ποταμοὶ, καὶ κύματα πόντος, τὴν
 ἀσωρίαν τὴν σὴν ἀνακαλεῖ. ὦ τὸ δευτέρω πλώ-
 ματ. οἶ. ἔρ' οἶω τῶ νεῶ κέσαι. ὦ τ' ἐπι-
 δίκης. οἶον αὐτὸ δεύτερον ἡμῖν ἔσεισεν, ὦ τὸ
 Ἰαγικὸ δαίμον. ὅς προδέξας ἀρτίως βυ-
 λευτήρια, καὶ λόγους, καὶ ζῆλον, καὶ χαρὸν, πόρ-
 φρωτῶτων σὺ βραχεὶ τὸ δρᾶμα κατέκλεισερ.
 ὦ συμφορᾶ κοινὰ λογίαν, καὶ χθονίων δεῶν
 τί ποτε καὶ ἀποκρίναμαι πρὸς τὰ ψήρισμα-
 τα, ἢ τῆτο, ὅτι Ἐτεωνὸς οἶχηται παρὰ τοὺς
 κρείττονας. ὦ δεξιώτατε παίδων, οἶον σοὶ πέμ-
 πω βιβλίον. οἶων τανῶν ἀπολαύεις λόγων.
 ἀλλὰ γὰρ ὡσπερ σὺ Τραγωδία τινὶ ὡς ἀλη-
 θῶς μεταξὺ τ' ὀδυρῶν, δοκῶμαι κατακβεμ-
 φωνῆς ἀπὸ μηχανῆς δεῖς τινὸς μελαβάλλον-
 τ. τ' θρήνον εἰς εὐφημίαν. ὡδὲ λέγοντ. ὦ
 παύσαδε, ὦ ἀνθρώποι. οἶχη οἶχος ὁ πᾶς
 μᾶλλον δὲ ἀνὴρ. οἶς ἐλεῖσθαι δίκην. τ' πο-
 ρείας ἦν ἐτέλειατο. ἀλλ' εἰ ὡς τις ἀλλ. ἔχει καλῶς γε δὲ τὰ ἀνθρώπων. οἶ γὰρ κωκυτός,
 οἶ δὲ λχέρων τὸν γε αἰλήφασιν, οἶ δὲ δίκη κέρ. ἢ παραλαβῆσα. ἀλλ' εὐκλεῆς, καὶ ἀγῆριος ἦ-
 δοι τ' λοιπῶν ἅπαντα χρόνον περιήστω ἡριος.

men, quae contigerat, grauitate superasti:
 nunc te requirunt & aequalium cateruae, &
 seniores, & vrbs, quae maximam de te spem
 conceperat, quamque tu nuper primum si-
 mul, & postremum exhilarasti. quae verò no-
 ctes, vel quae dies morti restant, quae cum pri-
 us ob felicem sobolem celebraretur, nunc
 infelicis partus est conuicta! o fulgidi ocu-
 lorum orbis, in perpetuum deinceps clau-
 dendis! o caput antea festiuissimum, nunc in
 cinerem conuersum! o manus dilapsae! o pe-
 des, qualem dominum ferendo titubastis! o
 te, & sponso recens isto miserabiliorem, &
 coronis, quam nenijs aptiorem, qualem in hac
 aetatis temperie, excitasti iustus intemperie-
 em; qui priusquam tibi Hymenaeus canere-
 tur, neniaium dicendarum tempus occupa-
 sti! O decorem venustissimum! o vocem,
 quae communiter Graecis crescebat. At pro-
 cernio recitato discessit e vita, & delibatam
 laetitiam vertit in doloris argumentum.

Adijciam & illud Pindari, quoniam suc-
 currit: *sideras, & fluij, & fluitas maris tui*
deplorant immaturum finem! o alterum ca-
 sum! qualis, in quali templo iaces? o malorum
 appendicem, vt nobis iterum hanc eadem ca-
 lamitas incussit! o tragicum genium, qui
 cum nuper nobis curias, orationes, applausus,
 & gaudium praeulisset, breui fabulam diuer-
 sa ratione conclusit. O communem, & elo-
 quentium, & infernozum Deorum iacturam.
 Quidnam ad decreta respodebo? vtrum Eteo-
 necum ad superos abiisse? o festiuissime puer,
 qualem tibi mitto libellum, qualibus nunc
 foueris orationibus. Enimvero non aliter
 quam in tragedia quadam, videor mihi inter
 lamentationes Dei alicuius, ex machina vo-
 cem exaudire, qui nenas in laudes conuertat,
 itaque dicat: Silete homines, nec enim
 miser est puer, aut vir potius, nec miseratione
 prosequendus obiter, quod institit, quin ipsi,
 si cui alij bene accidit humanitus. Nam nec
 Cocyrus illum, nec Acheron excepit, nec vr-
 na conteget, sed gloriosus deinceps, & senij
 expers hexos, deget.

Malo intel-
 ligi de sepul-
 chro, quia Graeci
 codices ha-
 bent in tu
 vno, quam
 cum Cate-
 re, immaturum
 finem.

HAEC pro iuuenis morte illius admo-
 dum dicta sunt, sed tamen longe grauior
 hoc sophista sanct. Gregor. Nyssen. vbi

Pulcheriam regij sanguinis praecipuum flo-
 culum desset his verbis. *Grigor.*

Gregorius Nyssenus in funere Pulcheria.

Deploratio
mortis Pul-
cheria.

Νεοδαλές ἀνθρ̄, ὁ οὐτῶ μὲν ὄλον τ̄ χα-
λίκων θ̄λαμψεν, ἠδὲ τὸ ἥλαμψεν
ἠλπίετο, καὶ ὅμως ἐν τῷ μικρῷ τε, καὶ
ἀτελεῖ ὑπερλάμψεμ. ὅπως ἀδρός ἐνα-
πείσθη τὴν κάλυκα, καὶ πρὶν εἰς ἀμὴν προσελθεῖν,
καὶ ὄλον εὐαίῃα πεάσαι, τὸ ἀνθρ̄ αὐτὸ
περὶ αὐτὸ κατέρρη, καὶ κόνης ἐγένετο, ὁ
οὔτε ἐδρέψατο τις, οὔτε ἐεφρανώ-
σατο, ἀλλὰ μάττω ἠφύσις
ἐπὶ ὄψεμ.

FLo s recens pullulans, qui nondum qui-
dem toto suo splendore ex gemmis, ac va-
ginis emerisset, sed partim quidem iam
emississet, partim vero in lucem emersurus
speraretur: nec eo minus in exigua, atque im-
perfecta sui parte resplenderet: ut repente in
gemma emarcuerit, ac priusquam ad suam
vigorem peruenisset, ac summum incremen-
tum nactus esset, totumque cum suavi odore
decorem panderet, atque diffunderet, ipse cir-
ca se defluerit, & in pulverem reductus sit,
quem neque quisquam decessisset, nec coronis
adaptavit, sed frustra vana laboravit.

At quæ sequuntur ex Nazianzeno, pro-
terum, & personarum conditione, plena sunt
grauitatis.

L A V D A T I O MIXTA, ET CONCISA PER
frequentationem.

Ex Diuo Gregorio Nazianzeno, oratione in D.
Athanasium.

Laudatio
pulchra S.
Athanasii.

Αμ̄ ἦν ὁ ἡλὸς μὲν τις ἐργόισ τε καὶ
νός ἢ τῶ φρονήματι, καὶ τὴν μὲ ἀρετὴν
ἀπρόσιτῶ, τὴν εὐτυχίαν δὲ, καὶ λία μ
ὑπρόσιτῶ, πρῶτῶ, ἀόρητῶ, συμπα-
θῆς, ἥδὲ τὸ λόγον, ἠδὲ τὸν ἴδιον τ̄ ἴσασμ, ἀγγε-
λῆς τὸ εἶδος, ἀγγελικώτερος τὴν διάνοιαν, ἐ-
πιτιμῶσαι χαλκῶς ἐπαρτετα παιδευτικός,
καὶ μὴ ἔτερον τ̄ χαλκῶν τὴ ἀμετρία λυμῶνα-
δαι, ἀλλὰ ποιῶσαι, καὶ τὴν ἐπιτιμῶσαι πα-
τερικὴν καὶ τ̄ ἑσωνον ἀρχικῶν, μὴ τὸ ἀπα-
λὸν ἔλλοτεμ, μὴ ἐσφροντ̄ ἀσφρόμ. ἀλλὰ τὸ
μὲ ὀπιεκία μ, τὸ ἢ φρόνησιν, καὶ φιλοφροῖαν
ἀμφοτέρα, ἐλάχισα μὲν λόγον διὰ τ̄ ἴσασμ
δεόρμους, ἀρχῆσα πρὸς παιδαγωγίαν ἐλά-
χισα δὲ βῆδων διὰ τὸν λόγον. ἐτι δὲ ἐλάτ-
τω τομῆς, διὰ τὴν βῆδων μετρίως πλείτθ-
σα μ,

goret, sectione porro multò minus, ob virgam moderatè ferientem.

VITA quidem sublimis erat, verum, ani-
mo humilis, atque ea quidem virtute,
ut nemo ad eam aspirare posset: ceterum
ea comitate, ut ad eius congressum facilis
aditus omnibus pateret, mansuetus, ab ira a-
licus, ad miserationem propensus, sermone
iucundus, moribus iucundior, facie Angeli-
cus, in increpando placidus, in laudando eru-
dienti vim habens: sic utrumque temperans,
ut neutrum horum per inmoderatiorem la-
befactaret, verum & increpatione paternam
charitatem, & laudatio imperio dignam gra-
uitatem obtineret: nec aut mollities dissolu-
ta, aut severitas rigida, & teretica esset, quin
potius illa facilitatis, & benignitatis: hæc
prudentiæ nomen haberet, utraque verò sa-
pientiæ laudem consequeretur. Ita denique se
comparans, ut nec sermone, propter mores a-
bundè ad institutionem sufficientes, mag-
noperè opus haberet, nec rursus propter vim
facultatemque dicendi, virga admodum e-

Athanasius

Uza

Item ex eodem.

Ο μὲν ἐπαινεῖται τὸ ἐν νηθείαις, καὶ προσηχῶς, οἷον ἀσώματόν τε καὶ ἄυλον, ὃ δὲ τὸ ἐν ταῖς ἀργυρναίαις τε, καὶ ψαλμοδαίαις, ἔντονον τε, καὶ ἀήτητον. ἄλλο τὸν ἐν προσασίαις τῶν δεομένων. ἄλλο τὴν πρὸν τὸ ὑπερχοντα ἀντιτυπίαμ, ἢ πρὸς τὸ ταπεινὸν συγχάλασιν, αἱ παρθένοι τὸ νυμφαγωγόν, αἱ ὑπὸ ζυγὸν τὸ σωφρονιστὴν, οἱ τὸ ἐρημίαις τὸ πειρατῆν, οἱ τὸ ἀπλότητον, τὸ δδηγόν. οἱ τὸ δεαρία, τὸ θεολόγον. οἱ ἐν εὐθυμίαις, τὸ χαλκόν, οἱ ἐν συμφοραῖς, τὴν παράκλησιν, τὴν βακχίριαν, ἢ παλίσ, τὴν παιδαγωγίαν ἢ νεότης. ἢ πένια, τὸ παρῆν, ἢ εὐπαρία τὸ οἰκονόμου. δοκῶσι μοι, καὶ χήραι, τὸ προσατῆν, ἔτωανέστελαι, καὶ ὄρφανοὶ τὸ πατέρα, καὶ πτωχοὶ τὸ φιλόπρωχον, καὶ τὸ φιλόξενον. οἱ ξένοι, καὶ ἀδελφοὶ τὸ φιλάδελφον, οἱ νοσῶντες, τὸ ἰατρῶν, ἢ βόλευνόντων, καὶ ἰατρείαν οἱ ὑγιάνοντες τὸ φύλακα τὸ ὑγείας. οἱ πάντες τὸ πᾶσι πάντα γινόμενον.

Hic illius, velut corpore vacantis, ac matetia expertis, in ieiunijs, & orationibus assiduitatem laudibus vchat. Ille insuperabilem in vigilijs, & psalmodijs vigorem. Alius egentium curam, & praesidium; alius, vt vel superbis, & elatis restiterit, vel ad humiles se demiserit narret. Virgines laudent pronubum, quæ matrimonij iugo constrictæ sunt, moderatorem, qui solitariam vitam agunt, excitatorem, & erectorem, qui in sodalitia viuunt, legislatorem. Simplicis deductorem, speculationi dediti Theologum, hilares frænum, calamitosi consolatorem, canities baculum, iuuentus pædagogum, paupertas largitorem, diuitiæ dispensatorem. Quin mihi videntur & vidua patronum laudaturæ, & pupilli patrem, & pauperes pauperum studiosum, & peregrini hospitalem, & fratres fratrum amantem, ægrotantes medicum, idque cuiuscunque morbi, ac medicamenti volueris, sani valetudinis custodem, omnes denique cum, qui omnia omnibus factus est, vt omnes vel quam plurimos lucri faceret.

L A V S ERVDITIONIS MIXTA PER
Synatroismon.

Ex Diuo Gregorio Nazianzeno, oratione in magnum
Basilium.

Βασιλῆϊ λαύς. **Π**οῖον μὲν εἶδος οὐκ ἐπὶ πᾶσι παιδείας, μαλλον δὲ ποῖον, αὐτὸ μετ' ὑπερβολῆς, ὡς μόνον οὕτω μὲν ἀπαντα διεθλῶν, ὡς οὐδὲν. οὕτω δὲ εἰς ἄκρον ἔκαστον, ὡς τὸ ἄλλω μὲν εὐδέν. οὐκ ἔστιν εὐφῆα συνῆδρα, μὲν δὲ ὡς ἐπισημοὶ καὶ τέχνηαι τὸ κράτῃ ἐχέσιν. ἡκιστα μὲν τάχως φύσεως διὰ τὸν δρόμον, ἢ κατὰ τὸν δρόμον, διὰ τὰς ἄλλω. οὕτω δὲ ἀμφοτέρω συλλαβῶν, καὶ εἰς ἐν ἀγαγῶν, ἵστε ἀδελφον εἶναι ποτέρω τῶν ἐκείνῃ δαυμεισιώτερῃ. τίς μὲν ῥητορικὴν τοῦτ' ἐστὶν πρὸς μὲν πνεύσαν, εἰ καὶ τὸ ἦδ' αὐτῷ μὴ καλὰ ῥήτορας

Quo d disciplina genus est, in quo versatus non sit, atque ita eximie versatus, quasi in eo solo elaborasset. Sic nimirum omnia complexus, vt ne vnum quidem quam singula rursus ita ad summum, quasi nihil aliud præterea didicisset. Ad ingenij enim acrimoniam studium accedebat, ex quibus imperium artibus, scientijsque comparatur. Qui cum celeritate naturæ propter laborem, & contentionem minime opus haberet, quemadmodum nec labore propter ingenij magnitudinem: sic tamen vtrumque coniunxerat, vt non satis liqueret, vtro nomine admirabilior esset. Quis in Rhetorica, illa, inquam, vim ignis spirante, cum eo

ἢν. πρὸς δὲ γραμματικὴν, ἢ γλῶσσαν ὀρεσσάμενος, καὶ ἰστορίαν σιωπάει, καὶ μέτροις ὀπίσθαι, καὶ νομοθετικῶν ποιήμασι. πρὸς δὲ τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ὄντως ὑψηλὴν τὴν καὶ ἐνω βαίνουσαν, ὅση τε πρακτικὴ, καὶ θεωρητικὴ ὅση τε περὶ τὰς λογικὰς ἀποδείξεις, καὶ ἀντιθέσεις ἔχει, καὶ τὰ παλαιώματα, ἢν δὲ διαλεκτικὴν ὀνομάζουσιν. ὡς εἶον εἶναι τοὺς λαβύρινθους διεξελθεῖν, ἢ τὰς ἐκείνῃ τῶν λόγων ἀκριβείας διαφυγῆναι, καὶ τὰς ἐξήσεις. ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας, καὶ ἀριθμολογίας ἀναλογίας, τὰς οὐρανίων, ὅθεν μὴ κλονεῖσθαι τοῖς περὶ ταῦτα κομμοῖς, τὸ περιττὸν διεπίσημε, ὡς ἀχρηθὸν τοῖς εὐσεβεῖν ἐθέλωσιν, ὡςτε μᾶλλον ἢ τὸ ἀρετὴν τῶν παρῆντων ἐκείνων θαυμάζειν.

comparandus, tamen illius mores à Rhetorum moribus dissident. Quis in Grammatica, quæ linguam ad græcismum format, historias colligit, metris præest, carminibus leges præscribit. Quis in Philosophia, excelsa procul dubio scientia, & sursum gradiente, siue eam partem spectes, quæ in actione, & speculatione posita est, siue eam, quæ in Logicis demonstrationibus, aut oppositionibus, & concertationibus versatur, quam Dialecticam vocant, in qua adeo excelluit, ut ijs, qui cum eo disputabant, facilius esset sese extricare è labyrinthis, quam argumentorum eius laqueos effugere, si quando res ita postularet. Iam verò Astronomiam, Geometriam, numerorum proportiones, hæcenus didicisse contentus, ut non ab ijs, qui in eiusmodi rebus sciti, & eruditi sunt, exagretur, quicquid supererat, ut pietatis cultoribus in frugiferum contempserit: adeo ut & quod elegit, magis admirari, ac prædicare liceat, quam quod reliquit.

HAEC nos obiter: Qui plura volet in hoc genere, videat Luciani Demosthenem; Plinij Traianum; Panegyresque Imperatorum ex Latino Pacato, Eumene, & alijs; nulla est materia, in qua fecundius omnia penè ingenia luxuriarint. Pro animalium laude infinita sunt apud Aelianum, qui eorumdem Philis elegantissimo stylo est persequutus. Equi encomium habet Hierocles in præfatione libri secundi Hippiatricorum, & Gyneus in Hippiatrica. Bouem celebravit Libanius, Musicam Lucianus, Apes Quintilianus, de quibus nonnulla dixi superius. Multa etiam, quæ ad animalium laudes attineant, inueniuntur in hypotyposibus.

quitatem suam probet, & pulchritudinem ostenter: sitque, quod ait Tertulianus de Chartagine, in libro de pallio, vetustate nobilis, nouitate foelix, quod illustrat similitudine ducta à magnis operibus, quæ veluti temporis lima expolita sensim ad elegantiora defluunt. Hanc esse quoque naturæ æconomiam disertissime declarat Philo Iudæus, libro de mundi opificio. Secundum, Populi nobilitas, qui aut indigena est, aut ab aliarum urbium indigenis; quos ipse sua gloria nobilitauit, delictijs perfudit, robore animauit. Huius autem bellicæ fortitudinis vnum offert exemplum in Chijs à Smyensibus egregie debellatis, cuius victoriæ monumentum, Naus est, quotannis in pompa Bacchanaliorum delata.

Artificium & suauitas Aristidis in laude Smyrnae.

CAPVT XXIV.

INTER res inanimas celeberrima est laus vrbium, in qua visum est Smyrnae encomium ex Aristide subijcere, quod elegantissimæ ciuitati videatur suauissimam orationem accommodasse.

Sunt autem eius hæc præcipua capita. Primum laudis caput, est ab antiquitate, quod Smyrna tertio instaurata ex eo, & anti-

Consuetum illud fuit antiquis, arma, clypeos, signa, vexilla, naues, & cætera huiusmodi, ad victoriæ monumenta seruare, sic C. Memmius Rostratas præscorum Latiorum naues, quas deuicerat, in tostis collocari iussit, vnde, & loco nomen.

Tertium, Omnis venusta transiitione pluribus, ut satis perspectis ad commendationem pulchritudinis delabitur, quam *σοφιστικῶς*, admodum laudat, dignam asserens, quæ inter stellas collocetur. Sic Erinna Lesbica, Romanam dixit, *γὰρ Ὀλυμπὸν*, Olympum terræ.

Quartum, Formæ illius cælestis notas, & insignia sigillatim expedit, Sunt autem situs, magni-

R R

anathemata victoriæ.

Olympus iudæi in nā.

Babylonis descriptionem vide apud Philostr. l. 1. c. 18. p. 37.